

Zástupce veřejného ochránce práv
JUDr. Stanislav Křeček

V Brně dne 3. září 2013
Sp. zn.: 6584/2012/VOP/EN

Vážený pane Vojšupku,

dovolte mi, abych Vás informoval o vyřízení Vašeho podnětu ze dne 21. října 2012. Předmětem Vašeho podání byla dvě rozhodnutí ředitelky Základní školy, Bílina¹, Lidická 31/18 (dále ZŠ Bílina), Mgr. Bc. Ivany Svobodové, o přestupu Vašeho nezletilého syna Olivera Vojšupka (narozeného dne 1. srpna 2005) na uvedenou základní školu, která byla vydána na základě žádosti matky nezletilého Olivera Vojšupka, se kterou nežijete ve společné domácnosti. Jak jste doložil příslušnými dokumenty, předmětná rozhodnutí ředitelky trpěla kumulací právních vad, kvůli kterým byla následně zrušena Krajským úřadem Ústeckého kraje² (dále krajský úřad). K těmto rozhodnutím krajského úřadu došlo po vydání stanoviska Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), ve kterém byl konstatován rozpor zmíněných rozhodnutí ředitelky se zákonem a které bylo vypracováno na základě Vaší žádosti ze dne 5. září 2012.

Dále jste uvedl, že zrušující rozhodnutí krajského úřadu nebyla ze strany matky syna a ředitelky Mgr. Bc. Ivany Svobodové respektována a syn od září navštěvoval ZŠ Bílina. Pokud nezletilý Oliver Vojšupka navštěvoval od září 2012 ZŠ Bílina, tak došlo k pochybení ředitelky, která byla vázána rozhodnutími krajského úřadu. Od 1. září 2012 byl totiž nezletilý Oliver Vojšupka žákem základní školy v Mostě a byl povinen plnit zde svou povinnou školní docházku, a to na základě rozhodnutí ředitele školy Mgr. Romana Zieglera³. Následné rozhodnutí⁴ ředitelky Mgr. Bc. Ivany Svobodové o přestupu nezletilého Olivera Vojšupka, které bylo potvrzeno rozhodnutím Krajského úřadu Ústeckého kraje⁵, sice již neobsahovalo některé právní vady, tedy zejména ředitelka uvědomila Vás o zahájení řízení, v době jeho vydání byl nezletilý Oliver Vojšupka oficiálně žákem základní školy v Mostě, což právně umožňovalo jeho přestup na jinou základní školu, nicméně bylo rovněž v rozporu se zákonem a se zmíněným stanoviskem MŠMT.

V obecné rovině lze uvést, že dle ustanovení § 49 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, o přestupu žáka z jedné základní školy do jiné základní školy rozhoduje ředitel školy, do které se žák hlásí, na základě žádosti zákonného zástupce. Podá-li žádost pouze jeden z rodičů, účastníkem správního řízení se stává i druhý rodič, neboť může být ve smyslu ustanovení § 27 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, rozhodnutím ředitele přímo dotčen ve svých právech a povinnostech. Nositeli tzv. rodičovské zodpovědnosti jsou bezpochyby oba rodiče, a to v plném rozsahu bez ohledu na

¹ Rozhodnutí č. j.: 673/ZSL/2012 ze dne 10. srpna 2012, obě rozhodnutí byla vydaná pod stejným č. j. stejného dne.

² Rozhodnutí č. j.: 4213/SMT/2012-4 ze dne 4. října 2012 a rozhodnutí č. j. 4213/SMT/2012-5 ze dne 11. října 2012.

³ Rozhodnutí č. j.: 041/2012 - PZV ze dne 16. ledna 2012.

⁴ Rozhodnutí č. j.: 843/ZLS/2012 ze dne 29. října 2012.

⁵ Rozhodnutí č. j.: 5010/SMT/2012 – 3 ze dne 5. prosince 2012.

jejich sezdanost, úpravu výchovy dítěte apod. Rozhodování o vzdělávání dětí patří svou povahou do souhrnu práv a povinností při péči o nezletilé dítě, tzv. rodičovské zodpovědnosti, měli by se na něm proto podílet oba rodiče.

Právem každého rodiče je rozhodovat o výběru školy pro dítě, nicméně v zájmu dítěte je, aby se rodiče na tomto výběru školy především dohodli. O běžných záležitostech týkajících se dítěte může každý rodič rozhodovat zvlášť, v podstatných záležitostech pak musí vyjádřit souhlas oba rodiče jako nositelé rodičovské zodpovědnosti. Přestože zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, neuvádí ani demonstrativní výčet oněch podstatných záležitostí, které podléhají souhlasu obou rodičů, dle komentáře k zákonu o rodině⁶ i výkladu MŠMT, je nutno mezi ně zařadit i rozhodování o vzdělání dítěte. Pokud není možná zákonem preferovaná dohoda mezi rodiči o podstatných záležitostech dítěte, rozhodne dle ustanovení § 49 zákona o rodině soud.

Dle stanoviska MŠMT je ředitel základní školy, který rozhoduje na základě žádosti o přestupu dítěte na danou školu, povinen za určitých okolností správní řízení přerušit a odkázat rodiče na soud, a to v případě, že jeden z rodičů vyjádří s přestupem dítěte nesouhlas. Podání odvolání proti rozhodnutí ke krajskému úřadu nepochybně lze považovat za vyjádření takového nesouhlasu. Ředitelka ZŠ Bílina tedy ve Vašem případě pochybila a Krajský úřad Ústeckého kraje měl její rozhodnutí ze dne 29. října 2012 zrušit a vyslovit právní názor, že je nutné řízení přerušit a vyčkat eventuálního rozhodnutí soudu. Vzhledem k tomu, že krajský úřad plní úkoly nadřízeného správního orgánu ředitelů škol a školských zařízení, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí v souladu s ustanovením § 183 odst. 3 školského zákona, a rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutí ředitele podle ustanovení § 165 odst. 2 školského zákona v přenesené působnosti, je podřízen příslušnému ministerstvu⁷, a měl proto rozhodovat v souladu se stanoviskem MŠMT.

Krajský úřad sice správně prvnímu vadnému rozhodnutí ředitelky vytýkal pomínutí jednoho z rodičů jako účastníka řízení, nicméně pouhé přiznání účastenství ve správním řízení nelze považovat za dostačující. Orgánem, který může jako jediný nahradit dohodu rodičů, je dle ustanovení § 49 zákona o rodině soud, proto byla ředitelka povinna vyčkat jeho rozhodnutí a přestup povolit či nepovolit až na jeho základě. Soudní rozhodnutí zde nemůže být nahrazeno rozhodnutím jiného orgánu, neboť ředitelka či krajský úřad nemohou kvalitativně nahradit rozhodnutí soudního orgánu.

Dle čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte⁸ „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Rodiče, nebo v odpovídajících případech zákonní zástupci, mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Základním smyslem jejich péče musí přitom být zájem dítěte.“ Česká Republika jako smluvní strana Úmluvy je povinna zajistit, aby se na rozhodování podstatných záležitostí o dítěti podíleli oba rodiče, přičemž vždy na prvním místě stojí hledisko zájmu dítěte. Kterémukoli z rodičů by proto nepřihlédnutím k jeho nesouhlasu

⁶ HOLUB, M., NOVÁ, H., SLADKÁ HYKLOVÁ, J. Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2007, s. 179.

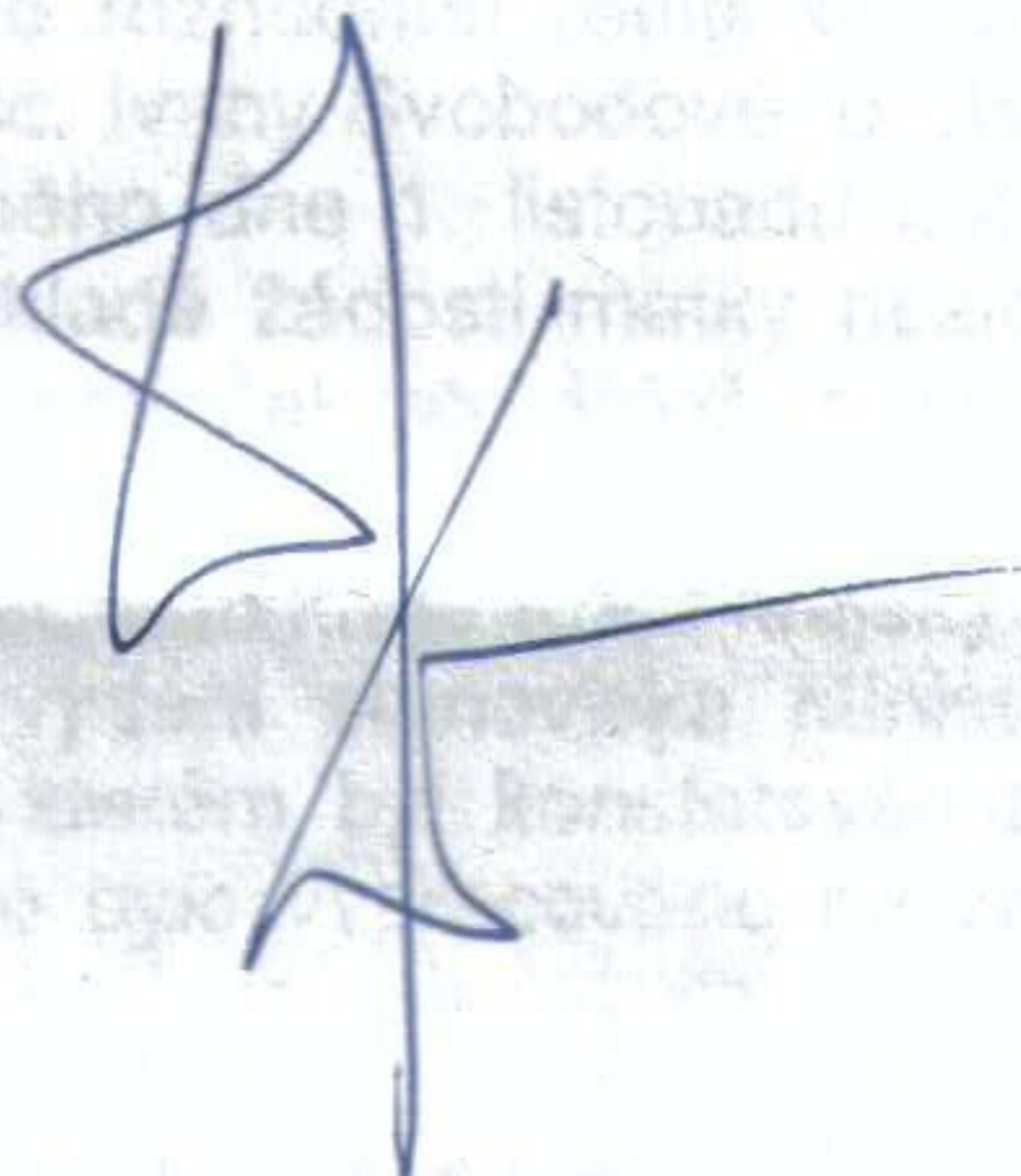
⁷ Dle ustanovení § 92 odst. 1 zákona č. 129/200 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Úmluva o právech dítěte, sjednaná dne 20. listopadu 1989 v New Yorku, vyhlášena pod č. 104/1991 Sb. m. s.

s podstatnou záležitostí týkající se dítěte, bylo bráněno ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti, tedy odpovědnosti za výchovu a vývoj dítěte ve smyslu Úmluvy.

Přestože Váš syn v současné době již navštěvuje ZŠ v Mostě se souhlasem obou rodičů, a situace je tedy aktuálně vyřešena, ve světle zásady dobré správy je třeba rozhodnutí Krajského úřadu Ústeckého kraje přezkoumat, aby se podobné pochybení neopakovalo v budoucnu. Z toho důvodu jsem se rozhodl podat podnět k zahájení přezkumného řízení k MŠMT. O dalším postupu Vás budu písemně informovat.

S pozdravem



Vážený pan
Luděk Vojáček
Lidická 502/33
434 01 Most

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112